

Daniel og Gabriel Cohn-Bendit

KARAKTEREN OG STRATEGIEN TIL DET KAPITALISTISKE SYSTEMET I FRANKRIKE

Keiserdømmet, med statskupp som fødselsattest, den almenne stemmerett som legitimering og sabelen som septer, forega å støtte seg på bøndene – den store masse av produsentene som ikke var direkte innblandet i kampen mellom kapital og arbeid. Den forega å redde arbeiderklassen i det den brøt parlamentarismen og regjeringens utilslørte underdanighet for de besittende klasser. Den forega å redde de besittende klasser ved å opprettholde deres økonomiske dominans over arbeiderklassen; og endelig hevdet den å forene alle klasser ved å vekke til live myten om den nasjonale ære.

Karl Marx: *Der Bürgerkrieg in Frankreich*

Enhver «borgerlig-demokratisk» regjering representerer legitimiteten og interessene til nasjonen siden den av natur står over de konfliktene samfunnet skaper; og følgelig er den selve folkeviljen når den overvinner disse konfliktene til alles beste. I navnet til dette prinsipp legitimerer den sine aksjoner i tider med åpen klassekamp. I en akutt krise som den vi nettopp har gjennomlevd, er den viktigste oppgaven til den revolusjonære bevegelse å gjennomskue mekanismen, strategien og karakteren til statsmakten.

For å kunne få massen av lønnsavhengige til å holde ut, ja, internalisere statens repressive struktur, må statsmakten opprette et system av kontroller og forbud. Med den økende industrialisering og automasjon blir dette kontrollsystem stadig mer komplisert.

Men denne organisatoriske og strukturelle kompleksitet gjør de statlige institusjonene stadig mer hjelpeløse og uskikket til å mestre en konflikt, og det blir livsnødvendig for dem å unngå konflikter. Krisen i Frankrike var i begynnelsen heller ikke noe annet enn en krise i en av institusjonene.

Vi må følgelig analysere statsmaktens strategi og ikke-strategi, som i realiteten er dens eneste strategi overfor en bevegelse hvis langsiktige og uttrykte mål er å ødelegge all repressiv makt.

Universitetet - institusjonen hvor de avmektige har makten

Nanterre er et universitet med en liberal forvaltning. Rektor, Grapin, har uten tvil villet at i «hans hus» skulle det være en menneskelig kontakt mellom studentene, institusjonen og dens professorer. Man kan altså ikke kalle Nanterre-universitetet en kaserne. Det må langt mer bli oppfattet som en akademisk institusjon, som ikke fastlegger sine egne mål, og hvis eneste autoritet består i at alle oppfatter den som autoritet. Alle viktige beslutninger som gjelder Nanterre, tas på regjeringsplan. Men alle deres reaksjoner viste at

universitets- og statsmaktens eget bilde av historien hindret dem i å forstå hva som hendte under krisen. «Menneskene lager sin egen historie - ikke av fri vilje, under selvvalgte, men snarere under umiddelbart foreliggende gitte og overleverte omstendigheter.» (Karl Marx)

Ved begynnelsen av krisen hadde noen studenter alt laget en kritisk analyse av samfunnet og av de herskende maktforhold. Først da massen, dvs. en stor del av studentene og de lønnsavhengige, gjorde denne analysen til sin egen, (om enn ofte etter en uklar forståelse), kunne aktiviteten til et revolusjonært mindretall ha virkning og frambringe en slik krise som mai-opprøret. Bare på bakgrunn av denne analysen er det mulig å forstå krisen, og siden statsmakten ikke tok hensyn til denne analysen som benektet dens legitimiteten, var den også ute av stand til å forstå hendelsesforløpet.

Enhver institusjon står daglig overfor kravene til en reformistisk opposisjon som har en mekanisme forvaltningsteknikerne behersker: de har alltid et kompromiss for hånden. Men hva skal de gjøre konfrontert med en bevegelse som avviser autoriteten som autoritet og tilbakeviser enhver «dialog»? En rektors makt er inkarnasjonen av en byråkratisk organisasjons avmektige enevelde. Blir den anerkjent, er den allmektig. Blir den ignorert, er den hjelpeløs. Er den liberal, prøver den å integrere den opposisjonelle bevegelsen, samtidig som den utelukker «urostifterne»; men den kan ikke hindre en slik bevegelse i å vokse.

Det tilsynelatende så uangripelige og autoritære universitetet viker for ethvert angrep. Det er karakteristisk for Nanterre, for universitetene overhodet, ja, for enhver regjering at de er ettergivende nok til å provosere angrep (fra motstandere), men ikke så ettergivende at de innfører virkelige reformer. Men dette er den mest udugelige tilstand av alle. Radikale analyser av det bestående, skandale, ja, ærekrenking sto ikke på programmet for det liberale universitetet. Meditasjonens høyborg som før ikke hadde kjent til samliv, samspill, samkvem mellom mennesker – mellom sine medlemmer, var ikke i stand til å forstå relasjonene mellom normale mennesker. Uten evne til å forstå dialektikken og betydningen av det ubehag studenturoen ga uttrykk for, reagerte universitetsbyråkratiet etter den velkjente tradisjon i borgerlig ideologi: ved hjelp av sjokkterapi skulle uroelementene isoleres. Denne politihjerne-historieoppfatningen stemmer overens med det borgerlige historiesynet.

Forvaltningens syn på utviklingen siden 22. mars 1968 finner man i rektor Grapins kommuniké (av 3. mai), der han erklærer Nanterre-universitetet stengt: «Det dreier seg her om et usedvanlig tiltak. Jeg er fullstendig klar over dets konsekvenser, men den utglidning noen studenter har foretatt, gjør det nødvendig. Jeg appellerer til alle, særlig studentene som gjennom sitt arbeid og sin oppførsel kan gjenopprette universitetets verdighet.»

Strategien var enkel og den var diktet av protestbevegelsens tydelige svakhet. En måned før eksamen var følgende kalkyle fornuftig og treffende

for flertallet av studentene: De ville neppe ofre et helt studieår for å bekjempe en institusjon som i bunn og grunn var dem likegyldig. Men selv om de avviste «eksessene» som forvaltningen fordømte, så skarpt, følte de at den kritikk studentbevegelsen bar fram, delvis var riktig.

Den 8. april begynte den reaksjonære politiske agitasjonen; men på et møte for «ansvarlige studenter» som skulle protestere mot manøvrene til de «åndssvake», møtte det bare 400 mennesker, til tross for at møtet fikk materiell støtte fra forvaltningen. De tapre og strevsomme studentene var altså ikke villige til å gi universitetet den forventede ro og fred. Alle forsøk på å isolere «urostifterne» mislyktes. Siden forvaltningen trodde at enhver protestbevegelse ble manipulert av enkelte individer eller grupper, var den ikke i stand til å forutse den virkelige konflikten og heller ikke effektivt å undertrykke den. Etter styrets forestillinger har en mønsterstudent ingen grunn til å gjøre felles sak med «bråkmakere».

Uten å kunne bekjempe studentbevegelsen effektivt forsøkte forvaltningen å avgrense den ved å utvise «urostifterne». Men denne beslutningen måtte ende med katastrofe. Det viste seg meningsløst å stable på beina et disiplinærutvalg som aldri kom lenger enn til «gransking av saken». På denne måten ble universitetsmyndighetene tvunget til å møte studentaksjonene uten å fatte den egentlige dynamikk i bevegelsen. To ganger måtte den vise til faren for sammenstøt mellom ulike politiske studentgrupper som påskudd for å stenge universitetet, selv om det i studieåret 1966/67 hadde vært langt flere «sammenstøt» uten at forelesningene hadde blitt stanset av den grunn. Universitetsbyråkratiet var altså vaklende og uten evne til å reformere den institusjonen samfunnsforholdene hadde skapt.

Den kjensgjerning at mål og formål med institusjonen ikke blir bestemt av den selv, men av statsapparatet, gjør en dialog inspirert av liberalismens ånd nytteløs.

«Rektor og professorråd har forsøkt redelig å føre en permanent dialog på alle plan, men forsøkene deres ble ikke kronet med hell. Hva består studentenes renkespill i? På det såkalte kritiske universitet får det mest absurde hjernespill borgerrett i auditoriene, som alt etter forholdene kalles Fidel Castro, Che Guevara, Mao-tse-Tung eller Leo Trotzki.»

(Undervisningsminister Alain Peyrefitte, 9.mai 1968).

Institutt, som sosiologi, kunne være helt demokratiske, men maktet likevel ikke å komme til bunns i problemene. Studentbevegelsen ville ikke være rent universitær, men revolusjonær. Den ville utvide kritikken av universitetet til en kritikk av samfunnet ut fra den overbevisning at en reell reformering av universitetet så likevel bare ville ha sitt utspring fra nye krav i det kapitalistiske samfunnet. Universitetet som er innlemmet i samfunnets produksjonsprosess, kan bare bli gjennomgripende (radikalt) reformert parallelt med en omveltning av samfunnet. I den foreslåtte dialogen måtte nødvendigvis alle forslag som kunne endre målet, innholdet, hensikten med studiet, holdes

utenfor. Siden universitetsproblemer er en del av den totale utbyttingspolitikken, måtte vi utvide opposisjonen mot universitetet til en opposisjon mot hele utbyttersamfunnet.

Universitetsforvaltningen hadde inntatt en vaklende holdning til det kritiske universitetet. Den ga studentene tillatelse til å opprette en parallell-institusjon som skulle hindre at diskusjonen gle ut på det politiske plan, og som heller ikke forstyrret avviklingen av de normale forelesningene. Men det kritiske universitet ville omfunksjonalisere studiet idet skolemester-forelesningene ble omformet til et forum for anti-ideologisk diskusjon. Men denne oppfatningen av det kritiske universitetet kunne ikke de lærde godta siden de avviser en kritisk gransking av sin viten, og i stedet forvandler de universitetet til et sentrum for kritisk gjæring og til et strategisk støttepunkt for systemopposisjonen. Dette universitetssystemet og den fargeløse objektiviteten til en «nøytral» kollaboratør-vitenskap, gjorde den tilbudte dialog illusorisk. Når man på det kritiske universitetet snakker om Rimbaud, blir samtidig Pariserkommunen (1871) diskutert, noe som får professorene til å skrike opp: «Mine herrer, vi er da literater og poeter, og ikke politikere: Kunst er kunst.... Politikk er en skitten gjeskjeft!»

På politiseringen av universitetet reagerer administrasjonen politisk, men den har ikke den politiske makt som er nødvendig for å avgrense denne politiseringen. Etter mai-oppstanden sa en liberal Nanterre-professor det slik: «Politikken har fått fotfeste på universitetet og vil ikke forsvinne derifra igjen. Jo mer moderne og vitenskapelig universitetet blir, desto mer engasjert, politisert og ideologisert vil det bli. Jo ivrigere de unge studerer, desto høyere vil de protestere, kritisere og anklage. Universitetet vil selv stadig frambringe skapende protest og denne vil fortsette. Nanterre-bevegelsen var bare en begynnelse. Personlig tror jeg at vanskene for professorene nettopp er begynt... Men forlater politikken universitetet igjen, går jeg med den.» (Alain Fouraine)

Statens makt og svakhetene til det moderne samfunn

Systemet kan føre politisk kamp ved hjelp av politi, hær og rettsvesen; men for å kunne operere med disse institusjonene, må staten sikre seg at dens makt er legitimert av lovene. Når vi analyserer systemstrategien, finner vi to typiske faser: Den første varer til tidspunktet for de Gaulles tale og demonstrasjonene på Champs Elysees. Denne fasen kjennetegnes ved en fullstendig mangel på innsikt i hva som skjer og dessuten panikk som kan forklares ut fra overraskelsesmomentet. Da den ideologiske masken var falt, ble den fysiske undertrykkelse systemets eneste hjelpemiddel. Det har ingen langsiktig strategi og undertvinges handlingens lov - dvs. blind represjon.

Alle avgjørelser som angår rettsvesen, universitet og represjonsmaskineri, blir fattet på regjeringsplan. Denne borgerlige statsmekanismen avslørte seg

som latterlig. Ikke på noe tidspunkt var det mulig for de mellomliggende kontrollinstansene i hierarkiet å kanalisere protestbevegelsen. Vår samfunnsstruktur, der en eller annen gruppe fatter en beslutning og kontrollerer utførelsen av den, fører på den ene side til en økende underkastelse av samfunnet under statsmakten, men på den annen side blir det mulig for en revolusjonær bevegelse gjennom motstand direkte å undergrave sentralmaktens autoritet.

I begynnelsen prøvde statsmakten å terrorisere den gryende revolusjonen. Ved hjelp av rettsvesen og parlament startet den en storstilt operasjon. Den gikk så vidt at den en søndag lot sammenkalle en hurtigarbeidende rett. Systemet så bare represjonen som brukbart hjelpemiddel. Staten benyttet rettsapparatet som ren forvaltningsinstans som bare hadde å utføre ministrenes ordre. Uansett hvor innblandet de tiltalte var i demonstrasjonene, tjente de som objekt i en offentlig utstilling til skrekk og advarsel for massene. Men disse revoltens mislykkede Quasimondos vakte på ingen måte avsky – heller sympati. I krisetider er rettsvesenet et rent verktøy for regjeringen og tjener bare til å legitimere represjonen.

De fleste av politiets vitneutsagn var falske. Man fordømte ikke handlingene til enkeltindivid, men voldsbruken til en demonstrasjon hvis motiv man ikke kan finne i lovparagrafene, men gjennom en samfunnsanalyse. Men den revolusjonære bevegelsen måtte for en hver pris skremmes med represjonsmiddel: «Samtidig som Paris er valgt til forhandlingssted for Vietnam og på en fremragende måte vier seg til rollen som fredens hovedstad, kan man ikke tillate at en håndfull agitatorer – mange av dem utlendinger som misbruker frekt den tradisjonelle franske gjestfrihet – midt i tjukkeste byen utfolder en voldsbruk uten hensyn til uskyldige forbipasserende som uvilkårlig blir rammet av politiforfølgelsen». (Caldagues, president for byrådet i Paris.)

Fordømmelsen blir rettferdiggjort med disse setningene og ikke med de falske vitneutsagnene. I utenrikspolitikken har gaullismen feiret triumfer, men i Frankrike ble den konfrontert med en studentrevolt som viste seg å være den mest heftige og radikale i hele Europa. «Er denne ungdommen studenter? De hører heller hjemme på en forbedringsanstalt enn på et universitet. Det er trist å se at knapt ett tusen ungdommer..., kan lamme hele universitetssystemet.» (Le Figaro, 4. mai 1968). Systemet forsøker å sette agitatorene utenfor loven. I den offensive fasen hadde hetsen og løgnkampanjene mot de utenlandske studentene og de såkalte urostifterne ingen virkning, og heller ikke de juridiske argumentene mot den politiske agitasjonen til utlendingene i Frankrike eller mot spontane opprop til uavgrensede streikeaksjoner: «En fagforening som uansvarlig oppfordrer universitetslærerne til ulovlige streiker, tar overhodet ikke hensyn til studentene og universitetstradisjonene og til at lærerne ved å streike forbryter

seg mot sine akademiske plikter.» (Undervisningsminister Peyrefitte, 6. mai 1968)¹

Systemet reagerte på offensiven så godt det kunne, og politi og hær syntes å være de eneste maktmiddel statsapparatet rådde over, men ikke på noe tidspunkt ble deres styrke fullt utnyttet. Politiet gikk brutalt fram, men de skjøt ikke. Sjikane, klappjakt og orgier av rasisme, brutalitet mot kvinner og sadisme hørte til dagens orden. Men systemet kunne ikke basere seg på polititerror i all evighet. Befolkningen ga først og fremst politiet ansvaret for den brutale terroren. Systemet sendte sine stridskrefter i en kamp det ikke lenger kunne rettferdiggjøre ideologisk siden politiaksjonene har sin egen dynamikk.

Pompidous tale (11.mai) utløste enda til en krise innen politiet. Den 13.mai offentliggjorde politiets fagforening et pressekommuniké: «Politiets fagforening... ser i erklæringen til statsministeren en rettferdiggjøring av studentene og en desavuering av politiets fremgangsmåte som regjeringen selv hadde gitt ordre til. Under disse omstendigheter er det merkelig at man ikke har prøvd en virkelig dialog med studentene før man tilkalte politiet».

Den 14.mai sirkulerte følgende petisjon blant disse brave familiefedre i uniform: «Vi tilhører kanskje denne storbyes folklore, men vi vil ikke være dens klovner.» I enkelte politiavdelinger oppsto det fare for streik. I et kommuniké av 22. mai fant man en klar advarsel: «Politiet står ikke i noe prinsipielt motsetningsforhold til de streikende arbeiderne, noe som kan føre mange politimenn i alvorlige samvittighetskonflikter når de utfører visse plikter.» Slike advarsler viste at selv politiet ikke lar seg manipulere ubegrenset i bestemte situasjoner.

En kaserne-indoktrinert politimann som i normale tider blir tolerert av folket og som oftest (men ikke alltid), behersker sin enorme aggressivitet, utvikler lett en fascistisk mentalitet. Men verken utmerkelse eller uniformer kan beskytte ham mot en omveltning av den etablerte orden. Politiet beholder sin prylemakt bare så lenge deres arbeidsgiver, regjeringen, kan overbevise flertallet av folket om at politiaksjonene er legitime.

Studentene gis ingen pardon - dem kan man hogge løs på - de er dessuten noen snusfornemme borgersønner: Politimannen med sin fascistiske mentalitet opplever klassekampen på sin egen måte. Men uttalelsen til statsministeren syntes å gi studentene rett på politiets bekostning, og da arbeiderne kom med i kampen, begynte oppløsningen av statsmakten, og krisen nådde sitt høydepunkt.

Politiet og regjeringen isolerte seg på grunn av terroren. Det var innlysende at denne terroren var meningsløs. Krisen ble av den grunn skarpere, og regjeringen hadde ingen andre midler til å mestre den. Siden studentbevegelsen ikke lot seg skremme med polititerror, måtte regjeringen overlate universitetet til studentene. Den forsøkte nå å få kontroll over bevegelsen og å avlede den fra sitt egentlige mål idet autoritetene insisterte

på at eksamen måtte gjennomføres. Her fant de viktige forbundsfeller: professorer og studenter som tilhørte det kommunistiske partiet. «Frihet til å ta eksamen» ble regjeringens ledemotiv.

Eksamen ble systemets holdepunkt. Regjeringen forsøkte å kvele studentrevolten og mobilisere massen av snille barn som bare tenkte på sine umiddelbare og private interesser.

Bevegelsen av 22. mai mente at man raskt måtte løse de rene universitets-spørsmål slik at studentene kunne konsentrere seg om de virkelige problemene.² Men systemet forsøkte å avgrense diskusjonen til universitets-interne spørsmål og satte i gang en storstilt pressekampanje om eksamen. Alle intervju med studentene kretset bare om dette problemet.

Studentbevegelsen fortapte seg i en vidløftig debatt om nødvendigheten av studiekontroll og om en ny form for slik kontroll. Denne diskusjonen om eksamen varte til midt i mai, og vi må tilstå at den hadde avgrenset aksjons-muligheten til å gjelde bare universitetsspørsmål. Systemet forsøkte å komme studentene i forkjøpet, idet den ikke ga studentene noen mulighet til å si sin mening om eksamenssensuren og om det var nødvendig eller unødvendig med en studieavgrensning (til fordel for de mest begavede). Universitetet og dets sosiale funksjon ble gjenstand for en landsomfattende diskusjon som på forhånd avgrenset seg selv – eksamen ble et symbol på utvelgelsen av de evnerike, noe som på forhånd var akseptert av de fleste.

De radikale gruppene skulle på denne måten isoleres, og studentene kunne ikke bryte gjennom denne isolasjonen uten hjelp. Først okkupasjonen av fabrikkene og generalstreiken tilintetgjorde samtlige regjeringsforslag om en ny eksamensordning. Hvilken strategi fulgte systemet under streiken? Det var konfrontert med en omfattende streikebevegelse og okkupasjoner av bedriftene, og dets eneste utvei var, (som i universitetsproblemet), å gi etter. Det var de unge arbeiderne som utløse streikene. Om de var organiserte eller ikke, så handlet de iallefall ikke etter ordre fra fagforeningene, og mange av dem deltok i gatekampene og ble oppmuntret gjennom det de oppnådde der.

Omfanget av denne streiken var fullstendig overraskende for regjeringen og fagforeningene, og bevegelsen var offensiv fra begynnelsen. Regjeringen vek tilbake fordi studenter og unge arbeidere og lærlinger kjempet sammen mot den. Studentene satte ikke bare sine krav igjennom, regjeringen oppfordret dem til og med til å samarbeide om universitetsreformene. De eldste arbeiderne sluttet seg til de yngre, som med rette mente at også de kunne kjempe for sine interesser og få sine krav oppfylt. Dermed var bevegelsen med ett slag politisk, selv om den ga seg uttrykk i økonomiske krav. Den brøt med det borgerlige lovverk: den tok ikke hensyn til de foreskrevne frister, heller ikke til bedriftseierne, (noen av dem ble sperret inne), eller til fagforeningsbyråkratiet (som ikke ble spurt om lov). I første fase gjorde aksjonsformene til arbeiderne det umulig for regjeringen å få dem i tale.

Forhandlinger og megling ble uten videre avvist. Hvem skulle regjeringen forhandle med?

De unge arbeiderne – et militant mindretall innen arbeiderklassen – erfarte statsmaktens svakhet. Den terror som en del mennesker ble offer for på barrikadene i Paris og Caen, i Redon og Rennes, syntes ikke lenger som en uoverstigelig hindring. Regjeringen visste dette, men kunne ikke foreta seg noe og for en kort tid var den helt maktesløs. Den kunne verken undertrykke eller kontrollere bevegelsen. Å undertrykke streikene var praktisk umulig siden en stor del av de 10 millioner streikende var fast bestemt på å holde ut. Arbeidsplassen var okkupert; regjeringen hadde ikke store nok politistyrker til å rydde fabrikkene, og den kunne heller ikke stable så mange streikebrytere på beina at det var mulig å sette i gang produksjon. Heller ikke arrestasjon av de enkelte «urostifterne» kunne endre noe. Den juridiske utsjaltning av velkjente talsmenn for bevegelsen var meningsløs siden det stadig dukket opp nye aktive og dyktige kadre som var helt ukjente for det politiske politiet. Regjeringen hadde derfor ikke annet å gjøre enn å vente til de kommunistiske lederne igjen hadde kontroll over sine folk, noe som ville bane vei for forhandlinger.

En allmenn forvirring bredte seg, torsdag den 18.mai uttalte Pompidou: «... Regjeringen kan ikke tillate at den republikanske orden blir antastet av aksjoner rettet mot den nasjonale ære og tradisjon og de legitime interesser til alle lag av folket.» Tilbudet om samarbeid som skulle tjene fornyelsen av den kapitalistiske strukturen hadde ingen suksess på universitetene. Tvert imot, mens streikene bredte seg til Rhodiaceta, Berliet (i Lyon), samtlige Renault-fabrikker og lufttransporten, truet 300 studenter med å okkupere Ecole Polytechnique.

Regjeringen spilte høyt. Den oppfordret alle grupper som var interessert i å opprettholde den gamle orden, om å strekke seg så langt det lot seg gjøre. Huvelin, presidenten for arbeidsgiverforeningen, telefonerte personlig til Barjonet og spurte om ikke CGT ville utnytte den gunstige situasjonen.³ Regjeringen hadde funnet pålitelige, strevsomme og ansvarsfulle forhandlingspartnere som var beredt til å lytte til og å understøtte voldgiftsdommen. To dager senere ble generalsekretæren for CGT, Séguy, jaget fra Renault-fabrikkene. Arbeidernes avvisning av Grenelle-overenskomsten var et spark i baken på de såkalte tillitsmennene. Huvelin jublet over mulighetene for forbundsvisse forhandlinger, noe som ville øke innflytelsen til arbeidsgiverne og de lokale fagforeningspampene. Manøvrene i Grenelle, representerer århundrets største svineri. Alle maktene søkte hverandre for å redde sin posisjon. Det var ikke spørsmål om å få slutt på en konflikt, men heller å bli ferdig med en bevegelse som pga sitt omfang var blitt farlig for alle.

Pompidou reddet det franske kommunistpartiet og CGT. Séguy tok regjeringen under sine armer før denne utåndet: dette var weekendidyllen fra Grenelle. Arbeidernes massive avvisning av Grenelle-overenskomsten kastet

igjen regjeringen ut i tomrommet og åpnet «(...) den tredje fasen i krisen: Selv om den var kort, har den vist det absolutte, politiske vakuum i det franske samfunn, og den tidfestet et nytt historisk fenomen: den dobbelte maktesløshet.» (La Breche)

Man må ha klart for seg hvilke muligheter en slik maktesløshet innebar. Fra 27. til 30.mai 1968 hadde ingen makten i Frankrike. Regjeringen gikk i oppløsning, og Pompidou og de Gaulle sto alene. Politiet var lamslått av omfanget til streikene, utslitt etter to ukers gatekamper, var den ikke i stand til å opprettholde ro og orden. Hæren var taus. De vernepliktige kunne ikke settes inn i denne kampen, de eneste som gjensto, var de 150 000 yrkes-soldatene fra Indo-China og Algerie som var demoralisert etter tidligere nederlag i kamp mot revolusjonære bevegelser. Den franske hæren var midt i en teknologisk omorganisering, og hadde neppe enheter som kunne brukes på kort varsel - i beste fall var det bare offiserene som var disponible for en slik mobil enhet. Luftvåpenet, H-bomben, ubåten, hangarskipene og andre gaullistiske papirtigrer var hjelpeløse i en slik konflikt.

Regjeringen fant heller ikke støtte i noe lag av folket som kunne mobiliseres mot streikebevegelsen. Statsapparatet spilte ennå rollen som megler mellom de ulike sjiktene og gruppene i bursjoasiet og som forsvareren av den private eiendomsretten til produksjonsmidlene og teknologisk viten. I sin tale (24. mai) ga Pompidou bøndene løfter og forsøkte å stagge professorene og studentene. På den andre siden prøvde han å splitte, dvs. bryte solidariteten mellom arbeidere, studenter og bønder.

Statsapparatet var forbigående havnet i en klemme. Det oppsto utvekslings- og informasjonsorganer parallelt med de offisielle; en parallellproduksjon, men selvfølgelig i mindre omfang. Frem for alt utviklet det seg nye samlivsformer mellom individer og grupper som omstyrtet den tidligere hierarkiske arbeidsdelingen i samfunnet.

Regjeringens overilte kontakter med fagforeningsbyråkratene – disse samfunnets støtter – viser at regjeringen måtte utnytte utslagene av store grupper mistillit mot regimet for å integrere de positive opposisjonskreftene. Høyere regjeringkretser har en langsiktig strategi som er diktert av moderne næringsliv. De krever en stadig reduksjon av de arkaiske sektorer i næringslivet: småhandel, mindre håndverk, småbedrifter og småbrukere.

Disse samfunnslag blir offer for kapitalkonsentrasjonen og har konservative holdninger til dynamikken i den moderne sektor av industrien som er midt i en strukturomvandling. Dette betyr at de reiser spesielle, sosiale krav selv om de har akseptert storkapitalens lover og dens autoritære, politiske system som til en viss grad beskytter dem og holder dem oppe på en kunstig måte. Dessuten gjør den sosiale borgfreden det mulig å drive i liten målestokk – riktignok under stadig hardere betingelser – men samtidig arbeider man friere og mer selvstendig enn lønnsarbeiderne. Men disse småbedriftseierne og småhandlerne har små ressurser og er avhengig av et

monopolistisk fordelingssystem. Når så statsapparatet ikke kan opprettholde den sosiale orden, trues deres små inntekter. Den politiske krisen svekker dem enda mer, tvinger dem til å reise sine spesifikke krav og forsvare sine truede interesser.

Den åpne krisen øker hæren av misfornøyde, og skjerper de indre motsetningene i systemet. Det oppstår en annen front som svekker systemet enda mer slik at det enten gir etter for trykket fra denne fronten og avslører seg entydig som bursjoasiets tjener – eller det holder seg passivt og risikerer at hele fraksjoner av dette middelsjiktet blander seg i kampen på arbeidernes og studentenes side som i denne situasjonen er det drivende element i den sosiale forandringsprosess.

For disse samfunnssjiktene står bare fascismens eksperiment tilbake. Men stridsmennene for det franske imperium hadde ikke forberedt godt nok fascistenes comeback. Ikke engang Komiteene for Republikkens Forsvar holdt gårsdagens slaktere for salongfäihig.

Bøndene var ikke lenger analfabetene fra 1871 som man kunne settes inn mot Kommunen. Skrekkens parti var ennå ikke dannet. Før de Gaulle snakket om borgerkrig, var det ingen som kunne forestille seg en slik utgang av krisen – det manglet rett og slett en kontrarevolusjonær kraft som kunne mobiliseres. På grunn av makttomrommet var den politiske scene sopt rein, men venstreopposisjonen hadde ikke mot til å innta denne scenen og reise et maktkrav i denne – om ikke revolusjonære – så i hvert fall anormale situasjonen. Politikerne i venstreføderasjonen og KPF som bare kjente parlamentarismens illusoriske spill, ville og kunne ikke dra fordeler av denne situasjonen.

Det står igjen å forklare hvorfor de lønnsavhengige ikke var seg sin makt bevisst. Selv om de avviste Grenelle-overenskomsten, (som deres tillitsmenn hadde undertegnet), stivnet de likevel i en katastrofal passivitet overfor mulighetene i denne situasjonen. Venstreføderasjonens og KPFs slagord om en samlingsregjering var bare en sikkerhetsventil som skulle fikserte drømmene til en del av opposisjonen til en håpløs idé. De Gaulle iførte seg på nytt sin vanlige politiske maske og erklærte seg villig til å skrive ut nyvalg. Dette var den forløsende beslutning for alle politikere. Problemene ble igjen skjøvet over på det politiske plan hvor de blir behandlet med et minimum av sakkunnskap – nemlig det parlamentariske plan.

Generalens trusler var rent retoriske. Etter at han hadde lovet å benåde de tidligere OAS-generalene, fikk han folket til å tro at ethvert sabotasjeforsøk fra de revolusjonære ville bli knust av hæren. Etter å ha forsikret seg om at KPF var samarbeidsvillig, aksepterte de Gaulle straks det valget venstrepartiene hadde krevd. KPF leverte på sin side et bevis for sin godvilje og trakk tilbake kravet om at de Gaulle skulle oppheve de forordninger som var blitt dekretert i følge fullmaktslovene. KPFs alibi var at disse forordninger ville likevel bli et tema i valgkampen. Denne normaliseringen beroliget alle

observatørene, alle politikerne og beundrerne av de Gaulle fra Kosygin til Johnson.

Følgende kjensgjerninger gjorde de Gaulles comeback mulig: i siste instans ble valgene akseptert av alle. Venstreopposisjonen ville ikke overta makten, og den revolusjonære bevegelsen kunne ikke overta den, noe som bare hadde vært mulig dersom de igjen hadde fått i gang næringslivet til arbeidernes fordel og selv overtatt de viktigste offentlige tjenestene. Alt dette bidro til å bryte ned den revolusjonære bevegelsen, men det forårsaket ikke denne nedbrytingen.

Polititerrorer, propagandaen fra medløperne i presse, radio og fjernsyn for å ta opp igjen arbeidet, hetsen fra KPF og CGT mot venstreradikalerne, gjorde det stadig vanskeligere å fortsette streikebevegelsen i sin gamle form. Ble arbeidet tatt opp i en sektor av arbeidslivet, fulgte andre sektorer etter. Solidariteten mellom arbeiderne ble brutt nok en gang. De arbeidere, (i bil- og elektroindustrien), som holdt ut, ble utsatt for et massivt press. Dette presset ble forsterket enda mer da CGT blåste opp sine magre resultater, saboterte og demoraliserte bevegelsen. I det politikkens igjen gle over i hendene til spesialistene, gjenvant regimet sin autoritet i massene. Disse spesialistene ventet utålmodig på igjen å kunne utøve sine orakelkunster i forhallene og vindelgangene. Det var igjen tid for deres små manipulasjoner, fordi arbeiderne ga etter i kampen om makten og ikke utvidet den bresjen de selv hadde slått i muren av parti, fagforening, bedriftseierforbund og stat.

Arbeiderklassens frigjøringsprosess var nok en gang stanset. Småborgerskapet kastet seg igjen i armene på dem som snart var i stand til å garantere deres privilegier. Isoleringen av arbeiderne, særlig dem som tilhørte den lengst kjempende sektor (bilindustrien), gjorde motstanden stadig mer håpløs og lettet represjonens skitne håndverk.

KPFs og de andre venstrepartienes medløperi åpnet for valgkuppet som igjen overlot politikken til ideologiens «øyere sfærer», til de intetsigende erklæringene, til programmene og valgløftene. «Politikken», eller løgnens kunst, kom nok en gang til sin rett. Pratmakerne og demagogiens fagfolk spilte igjen sin gamle rolle, monopoliserte den politiske meningsdannelse, unndro seg folkets kontroll og holdt stinkende og langdryge taler. Politikken er igjen statens og regjeringens anliggende. Arbeiderne kunne vende tilbake til sine arbeidsplasser for ved hjelp av sine såkalte tillitsmenn å reise rent materielle krav. Politikken er i politikernes hender, hele arbeiderklassen er i arbeid!

Det småborgerlige, fremmedfiendtlige, rasistiske, nasjonalistiske, reaksjonære, fascistiske, religiøse, katolske, protestantiske eller jødiske Frankrike kunne nå langsomt reise seg etter sjokket og framstå i sin fulle prakt på Champs-Elysees. Det borgerlige avskum kunne igjen tilbake og frekt ekspropriere fabrikkene på ny.

Hadde det vært mulig å hindre det allmenne hykleri å vende tilbake? La oss undersøke spørsmålet; for eksempel når det gjelder Saint Nazaire. Lokale fagforeninger som var mer radikale enn landsstyrene deres, oppfordret til motaksjoner mot den demonstrasjonen som Komiteen for Republikkens Forsvar hadde satt i gang. Mer enn 150 000 arbeidere, lærer og skoleelever skremte de stakkars 300-500 gaullistene i hus. De nasjonale fagforeningsstyrene hadde nektet å oppfordre til motaksjoner. Dermed må de bære en del av skylden for at bursjoasiet igjen vant tiltro – et bursjoasi som alt var engstelig for at de måtte pakke koffertene og forsvinne til det skjønne Sveits.

Siden arbeiderne ikke var seg bevisst rekkevidden av det de hadde tilkjempet seg, lyktes det dem ikke å rukke den borgerlige legitimiteten enda en gang og å fortsette sin felles kamp. I et moderne samfunn hviler altså systemets makt på styrken til politiet og resignasjonen til de lønnsavhengige. Autoritetstapet til en rektor eller en minister kan man bare forklare ut fra autoritetstapet til en regjering hvis legitimitet blir bestridt av en revolusjonær bevegelse. Den allmenne *konsensus* – den bevisste eller ubevisste godkjenning av systemet - blir undergravd av et motstandsvillig mindretall.

Studentene forsto å føre politikken inn i sin hverdag og stille seg konkrete oppgaver og mål, som for eksempel å avdekke universitetets ideologi. Derimot kunne ennå ikke massen av lønnsavhengige føre kampen på den ideologiske fronten som var en forutsetning for det kvalitative spranget: makttovertagelsen av fabrikkene. Å fastslå dette vil ikke si å komme med en moralsk dom, men å dra lærdom for framtidige revolusjonære situasjoner. Siden studentrevolten ikke ble forårsaket av en ministers blindhet eller brutal polititerror, må vi finne grunnen til at de lønnsavhengige ikke samlet mot til å overta sine bedrifter, selv om de var seg sin styrke bevisst. De Gaulle foreslåtte strukturreform var en del av det ideologiske felttog som de ulike statsinstitusjonene og fagforeningsbyråkratene førte for å gjøre massen føyeligere og lettere å manipulere, eller som en høy embetsmann uttrykte det: «(...) Gjøre den sosiale struktur smidigere». Dette var kjernen i de Gaulles erklæring (7.juni 1968): «Enhver har lovlig rett til en del av overskuddet og investeringene som dette overskuddet muliggjør. Alle blir tilstrekkelig informert om bedriftens produksjon og kan ved hjelp av fritt valgte tillitsmenn ta del i beslutningene i sitt firma, idet man presenterer sine interesser, synspunkter og forslag (...). I et samfunn der samarbeidsprinsippet og fordelingsprinsippet hersker og der alle er interessert i at det fungerer, vil det ikke være noen grunn lenger til å avløse forvaltningen av de offentlige anliggender med en streng og korrekt bonapartisme. Å gi råd er en sak for alle – å handle er en sak for den enkelte.»

Alt for 25 år siden ble det innstiftet «lovlige» organer som skulle ivareta arbeidernes interesser. Disse bedriftsrådene tjener i beste fall til å avlaste bedriftslederne i forvaltningen av enkelte deler innen sosialhjelpen, og befri dem for den utakknemlige oppgaven å meddele arbeidsstokken ubehagelige

nyheter. Når det gjelder overskuddsdelingen, er det for lengst klart at også dette løftet er ren svindel. Lovforslaget fra Vallon, det siste i rekken av disse råtne vitsene, har siste år bekreftet dette enda en gang.

Så latterlige disse forslagene enn er, blir de avvist av en del av bedriftslederne – eierne av de middelsstore og små bedriftene. Disse føler intet behov for å la arbeiderne ta del i bedriftsledelsen i en eller annen form. Under de nåværende tilstander er kanskje de store bedriftsherrene villige til å oppgi sin vanlige sjikane og se fagforeningene som en akseptabel forhandlingspartner. Det forutsetter at fagforeningene setter interessene til bedriften foran interessen til arbeiderne som har gitt sin fullmakt til fagforeningene. Men Mai-juni-krisen har vist at dette ikke er mulig på lengre sikt. I de forskjellige former for «dialog» og diskusjon om terminfestede kollektivavtaler forbeholder staten seg en meklingsfunksjon, slik det alt blir praktisert i mange industristater.

Det gaullistiske «samarbeidsprinsippet» blir altså til et trylleformular som de edle forkjemperne for nasjonens ære gjerne tar i munnen til liks med klisjeer som «resistance», «trivsel» – og i dag: «fremmedgjøring» og «revolusjon». Av ren enfoldighet priser lærde professorer, høyere tjenestemenn, unge kristelige (eller ikke kristelige) bedriftseiere og modernister i CTD den konfliktløsende «samarbeidskapitalismen». ⁴ Ethvert moderne kapitalistisk samfunn blir spaltet av en hovedmotsetning som skyldes samfunnets klassemotsetning.

Et mindretalls utbygging av arbeiderklassen skaper stadig uovervinnelige interessemotsetninger mellom klassene. Dette mindretalls ledelse av produksjonen og samfunnet skaper stadig anarki og irrasjonalitet – uansett hvordan regjeringsformen måtte være. Stadig blir virkemåten til det kapitalistiske system dratt i tvil, noe som manifesterer seg gjennom menneskenes åpne eller fordekte motstand mot samfunnsordningen eller gjennom apati og likegyldighet ovenfor de aktiviteter og institusjoner som er samfunnets liv: bedriften, partiene, kommunene, regjeringssystemet, ideologien. Det kapitalistiske system er derfor dømt til å gå fra den ene krisen til den andre, fra den ene konflikten til den andre, fordi det ikke kan integrere mennesket i samfunnet, og enten tvinger det til å kjempe mot samfunnsordningen eller overlate denne til seg selv.

De lønnsavhengiges «privatisering», deres angivelige egoisme, er bare et uttrykk for denne situasjonen som gjør enhver til en-som-står-utenfor-samfunnet. Det atomiserte konsum fører til en atomisering av samfunnet, noe som tvinger de utbyttede i en forsvarsposisjon idet de skaper seg sin individuelle verden som til enhver tid synes kontrollerbar for dem selv. Systemet perfeksjonerer dette samfunnet ved at det fremmer enhver atomiseringsprosess og ved hjelp av fagforeningene kveler enhver kollektiv aksjon som truer med å overvinne privatiseringen.

Strukturendringene i det franske samfunnet krever en spesiell regjeringsform som tilsvarer den spesifikke situasjonen i den franske kapitalismen. De Gaulles tiårige regime har forandret det franske samfunn lite. Enda eksisterer det en arkaisk næringslivsstruktur fra 1800-tallet ved siden av en langt fremskyndet teknologisk kapitalisme. Gaullismen måtte ikke bare løse Algeriproblemet, men også overvinne sekundære kriser som skyldtes den motsetningsfylte strukturen i den franske kapitalisme. På den ene siden finner vi en stor moderne industriproduksjon, en tendens til tekniske fornyelser, rasjonalisering og konsentrasjon, som i stadig større grad omfattet de forskjellige deler av det økonomiske og sosiale liv. På den andre siden finner vi en mengde arkaiske sektorer og metoder som blokkerer overgangen til en moderne kapitalisme som er nødvendig i vår halvpart av 1900-tallet.

Etter at den franske kapitalismen lenge har hanglet etter de andre industrimaktene, har den endelig maktet å følge den aksellerende utvikling i verdens næringsliv. Etter krigen har den franske industrien opplevd en veldig ekspansjon. På tross av fullstendig kaos i landets politiske ledelse, trass i indre konflikter, kolonikrigene, den uhyrlige støtten til de uproduktive sektorene, har den franske kapitalismen for en stor del overvunnet sin underutvikling. I årene 1948 til 1957 vokste industriproduksjonen med 75% og nådde dermed 1937-nivået. Fra 1953 til første kvartal av 1958 var veksten 57% mot 52% i Vest-Tyskland og 33% i gjennomsnitt for Vest-Europa. Denne økning av produksjonen var bare mulig gjennom en intensiv modernisering av produksjonsteknikkene, organisasjonsmetodene, bedriftsstrukturene og ved raskt økende konsentrasjon av industriproduksjonen. Store deler av landet ble industrialisert. De mest «framstegsvennlige» bedriftseierne inntok en amerikansk holdning til lønnsproblemet: de prøvde å komme arbeidskonfliktene i forkjøpet ved frivillige lønnsforhøyelser. Men denne trenden i ekspansjon, modernisering, konsentrasjon og rasjonalisering kommer stadig i konflikt med det «andre Frankrike», hvis eksistens den truet. Den hurtige utbyggingen av en moderne storindustri er i lengden uforenlig med konservering av anakronistiske strukturer innen store områder av næringslivet (landbruk, småbedrifter, småhandel), og med understøttelse av de tilhørende sosiale gruppene.

Denne samfunnsstrukturen konfronterte den politiske ledelsen med innfløkte problemer. Å sikre levebrødet for tilbakestående samfunnsgrupper ga ikke bare uheldelige følger i næringslivet, det lammet også det parlamentariske systemet. Det styrket splittelsen av de borgerlige partiene, og tvang derfor samtlige regjeringer til å opprettholde status quo og dermed gi beskyttelse av visse interessegrupper og øke deres privilegier. En slik politikk bidro til å styrke de tilbakestående deler av næringslivet og dets sosiale strukturer. Parlament og regjering var ikke lenger en. Rasjonaliserings- og koordineringsinstans som skulle formidle de allmenne interessene i den franske kapitalismen på tvers av de særskilte interessene til visse grupper av

borgerskapet, men var i stedet nesten utelukkende blitt et instrument nettopp for disse særinteressene. Dette er grovt skissert analysen til P. Chaulieu i *Socialisme ou Barbarie* (1958). Denne analysen gjør de Gaulles maktovertagelse i 1958 forståelig. Som Lefort har påvist i samme tidsskrift: de Gaulle kom til makten fordi statsmakten etter frigjøringen ble stadig mer utvannet.

De første endringene denne utviklingen ga opphav til, gjaldt statens aktiviteter. Staten hadde måttet overta en lang rekke oppgaver: den ledet en meget stor del av produksjonen, den grep stadig inn i næringslivet og hadde gjennom sin politikk innflytelse på samtlige private driftseiere. De neste forandringene gjaldt ekspansjonen i næringslivet, raskere industrialisering og rasjonalisering i store deler av produksjons- og distribusjonssystemet. Denne ekspansjonen var ikke et rent kvantitativt fenomen. Som i alle andre industrinasjoner endret den også formen på utbyggingen. Kort sagt: kampen for å intensivere og normalisere arbeidslivet ble det avgjørende. Bedriftslederne vennet seg til tanken om å kjøpe den nødvendige samarbeidsviljen fra arbeiderne med økonomiske innrømmelser. Standardiseringen og bedringen av produktkvaliteten gjorde det stadig mer nødvendig at arbeideren så sjelden som mulig skiftet arbeidsplass og at man fant nye måter å glatte over sosiale konflikter.

Begge prosessene gjorde forandring i den politiske maktstrukturen nødvendig: et nytt samspill mellom kapitalismens politiske, økonomiske og sosiale faktorer. Med andre ord en kapitalisme med angelsaksisk karakter der samspillet mellom de politiske kreftene (topartisystem) og integrasjonen av statsbyråkratiet, det politiske byråkratiet og fagforeningsbyråkratiet var langt mer gjennomført enn i den franske kapitalismen.

Denne tendensen kunne man faktisk spore straks etter frigjøringen. I etterkrigstiden ga den seg uttrykk i trepartisystemet; dernest i eksperimentet til den gaullistiske samlingsbevegelsen, RPF, og i eksperimentet til Mendes-France.⁵ Denne tendensen særmerker også utviklingen til visse parti: SFIO og MRP som er blitt en del av statsapparatet.⁶ De besitter et stort antall nøkkelstillinger, ikke bare i departementene, men også i forvaltningen og i statsbedriftene, og de forsøker å få kontrollen over store deler av arbeiderne ved hjelp av fagforeningene. De har stablet på beina et allmechtig byråkrati, og med dets hjelp vil de sikre en stram partidisiplin.

Men denne utviklingen ble ikke mer enn en sped begynnelse. Ja, denne trenden til politisk sammensmeltning har til og med slått over i motsatsen. Etter at trepartisystemet hadde strandet, gjenoppsto det radikale partigrupperinger av det tradisjonelle høyre, og tilslutt poujadisme og splittelsen av de radikale.⁷

Denne oppsplittingen av de politiske kreftene fører Frankrike tilbake til flerpartisystemet før krigen som på ingen måte kan oppfylle kravene til det moderne samfunnet. Oppløsningen av statsmakten er altså et resultat av

motsetningene mellom den progressive utvikling i de sosioøkonomiske strukturene (basis), og den regressive utvikling i overbygningen.

Men dette er ikke alt. Den partielle forandringen av det tradisjonelle politiske systemet forsterker lammelsen av systemet. Dannelsen av noen større parti gjør systemet til en monolittisk blokk. Statsledelsen fordeles mellom disse partiene, og resultatet blir et meget tungrodd system. Men først og fremst får man en maktsplittelse utenfor partiene: Denne splittelsen skaper et fenomen som ikke kan forklares ut fra de tradisjonelle kategoriene basis og overbygning. Siden statens innflytelse har økt og omfatter stadig større områder av næringslivet har dette skapt parallellorganisasjoner av interessegrupper som er fullstendig avhengig av statens beslutning.

Dette fletteverk av interessegrupper som omfatter hundrevis av forbund, brer seg over alle områder av næringsliv og samfunnsliv og utvikler seg uunngåelig parallelt med statsapparatet. Ethvert ministerium, ethvert parlamentsutvalg representerer en eller flere grupperinger som hver har sitt eget administrasjonsapparat, egen ekspertstab, egen PR-avdeling, egen presse. Av og til disponerer disse grupperingene betydelige økonomiske midler.

Betydningen til disse organismene blir ofte undervurdert fordi man lager seg et falskt bilde av dem, et bilde der disse private gruppene press på regjeringen utøves av kapitalens hemmelige agenter som stadig intervenserte på statsrådets eller byråsjefens kontorer. Dette bildet er ikke i samsvar med virkeligheten. Disse mørkets makter, som en venstreekstrem presse før krigen gjorde et stort nummer av, spiller en langt mindre rolle enn de nye, organiserte pressgruppene som arbeider i all offentlighet, og som intervenserer på alle plan i statsapparatet for å få innflytelse på beslutningene. Hva består disse gruppene av?

Snart er det polypplignende organismer som et stort antall forbund er knyttet til, og som representerer store interesseområder. Eksempler på slike organismer er Confederation generale des petits et moyennes entreprises (Hovedsammenslutningen av små og mellomstore bedrifter), Federation nationale des syndicats d'exploitants Agricoles (Bondeforeningens nasjonal-sammenslutning), Comite d'action et de liaison des classes moyennes (Aksjons- og kontaktkomiteen for middelklassen). Snart er det større eller mindre yrkesforbund som kan operere mye bedre fordi interessene deres er fast avgrenset og entydige. Eksempler på slike forbund er nepedyrkere, brennevinsbrennere, vinprodusenter, hvetedyrkere osv. Snart er det virkelige lobbyer som Alkohollobbyen eller gatelobbyen. Snart er det en forening til vern av en bestemt sosial status, som når det gjelder koloniuutvandrere, har spaltet seg i flere lobbyer: IndoChina- eller Algerie-lobbyen som omfatter omlag ti forskjellige organismer.

Disse grupperingene setter maktsentrene under press ved ulike midler for å få gjennomført sine spesielle krav. Men med uttrykkene «press» og «krav» skaper man et uklart bilde av deres rolle og makt fordi det gis inntrykk av at

disse gruppene tydelig kan skilles fra regjeringen – dvs, at disse gruppene er regjeringens klienter. I virkeligheten har disse pressgruppene representanter i alle politiske utvalg, og de kontrollerer ofte parlamentsmedlemmer som er avhengig av deres valgstøtte og fremfor alt av den holdning deres presse inntar. Gjennom partiene, og først av alt gjennom parlamentsutvalgene som er det ideelle operasjonsfeltet for dem, er de grundig informert om alle aktiviteter og prosjekt. Hvor godt de er informert, er en nøyaktig målestokk for deres maktinnflytelse.

Overfor disse grupperingene har staten ingen hemmeligheter – ja, disse grupperingene utgjør integrerte deler av statsapparatet. I dette innfløkte flettverk av parasittære celler som suger blodet ut av den, har staten sin grobunn. Mens statens aksjonsfelt utvides umåtelig, hemmer veksten av de private organisasjonene dens bevegelsesfrihet i den grad at den ikke lenger makter å gjennomføre et virkelig nytt initiativ. Dette gir seg særlig uttrykk i at ethvert forsøk på skattereformer og at mer effektiv priskontroll strander. Resultatet er at ekspansjonen i næringslivet til slutt blir bremsset av inflasjon og finanskrise. Man kunne derfor snakke om et tilbakefall til føydalisme og laugsvesen som utvikler seg parallelt med fusjonene i næringslivet og med statskapitalismen. I virkeligheten er disse to fenomenene knyttet nært sammen. Veksten i private grupperinger av alle slag skaper en ny sosialstruktur som er en reaksjon på rasjonaliseringen til kapitalismen og den moderne staten.

Det dreier seg altså om et forsvarstiltak som fører til en motstruktur. Faktisk stammer disse private grupperinger fra sosiale sjikt som fra først av inntok avvisende holdninger til enhver form for organisasjon: småhandel, småindustri, håndverk og jordbruk. I Frankrike har middelstanden pga. sin tallmessige styrke spilt en viktig rolle ved valgene. Men dens splittelse, dens arbeidsmåte, dens mentalitet, har hindret den i å spille en aktiv rolle i samfunnet. De organiserte seg først da rasjonaliseringen innen de dynamiske sektorer av samfunnet dikterte rammen for deres aktivitet, og tvang dem til å konstituere seg som interessegruppe om de ikke skulle gå under. I mange tilfelle blir riktignok disse private organisasjonene manipulert av representanter for de store bedriftsherrene som bare bruker småborgerne som stråmenn. Men det avgjørende er at innflytelsen fra disse organisasjonene hviler på tilslutningen fra småborgerne.

Flerpartisystemet og systemet av private organisasjoner gir seg ikke bare lignende utslag, men de støtter hverandre dessuten gjensidig. Aktiviteten til interessegruppene blir mer effektiv desto større omfang deres innflytelse har, og desto mer de profiterer på konkurransen mellom partiene. På den måten konsoliderer aktiviteten til interessegruppene flerpartisystemet, og omvendt muliggjør flerpartisystemet at det stadig dannes nye interessegrupper. Dette vekselspillet mellom partiene og interessegruppene pulveriserer statsmakten.

Hvordan kan man forklare dette? Det er trolig mer enn en årsak. Som vi alt har sett, er middelstandens rolle avgjørende. I kampen for å forsvare sine

interesser går den imot alle tiltak som påskynder samfunnsutviklingen. Men interessegruppene har så stor innflytelse bare fordi regimet beskytter dem. Hvilke faktorer har fremmet konserveringen av dette regimet? Den faktoren som er vanskeligst å forklare, er mentaliteten til det franske borgerskapet – dets hang til å rette seg etter ideologiske kriterier. Det oppstår en sosial splittelse som ikke alltid faller sammen med interessegrensene. Når man for eksempel orienterer seg mot høyre eller venstre, gjør man det mer av tradisjonsbundne årsaker enn på grunn av en beslutning i en konkret situasjon.

En annen faktor er den franske storkapitalens malthusianisme som ble befordret av etterkrigssituasjonen. Denne malthusianisme hemmet de forandringer som ble satt i verk etter frigjøringen og den styrket så avgjort de regressive tendensene til den tilbakestående del av befolkningen. Men den viktigste faktoren er den rollen KPF er blitt tvunget inn i. Hele systemet blir lammet fordi KPF er satt utenfor det parlamentariske spillet til tross for at partiet står for en reformistisk politikk og til tross for at tallet på velgere gir det en betydelig makt. Det tradisjonelle høyre får derfor en kunstig høy kurs, mens de radikale partiene og venstre er dømt til å samarbeide med de konservative. Statsapparatet har derfor ikke støtte fra den del av folket som mest av alle ønsker en intervensjonistisk politikk. Denne siste faktoren viser at man i en analyse av den franske situasjonen må ta hensyn til de internasjonale forholdene, særlig antagonismen mellom Sovjetunionen og USA.

Følgene av denne maktsplittelsen er innlysende: Statsapparatet er ute av stand til å løse noen av de problemene som angår hele nasjonen, eller ta noen beslutning som kan gjøre slutt på renkespillet mellom partiene og interessegruppene. Algerieproblemet og alle andre problem med en nyordning av Frankrikes forhold til de tidligere koloniene synes uovervinnelige. Regimet makter ikke å gjennomføre skattereformer, og dets lenge fortiede bankerott blir til åpent sammenbrudd. Dermed står statens eksistens på spill.

Gaullismens to ansikter

De Gaulles maktovertakelse kan bare forstås i sammenheng med denne statens maktkrise. I et henseende er den følgen av helt bestemte hendelser, av en spesiell politisk situasjon. For franskmennene i Algerie og for hæren var de Gaulle representanten for det diktaturet de krevde. Grunnlaget for fascismen ble lagt på den andre siden av Middelhavet, og nå forsøkte den å komme til makten i moderlandet med de Gaulles hjelp. Nettopp ropet etter de Gaulle viser svakheten til dem som ville erobre Paris med våpenmakt. De Gaulle hadde ikke på noe tidspunkt stått fram som en fascistisk helt – ikke engang som antikommunismens fremste talsmann.

Algeriebevegelsen avklarer bare ett av gaullismens to ansikter. Det andre blir synlig i lyset av bursjoasiets stilling i moderlandet. I deres øyne – eller i det minste i øynene til de mest bevisste og dynamiske elementene – oppfylte

gaullismen kravene til en sterk regjering som skulle makte å nøytralisere de rivaliserende gruppene og gjøre gjeldende de felles interessene til de herskende sjiktene av folket. Den form det parlamentariske systemet hadde fått gjennom de siste årene, gjorde det ubrukelig til å løse noen av de vesentlige problemene som gjaldt utviklingen av den moderne kapitalismen. De Gaulle syntes derfor å være den eneste utveien.

Med andre ord: de Gaulle så ut til å være den eneste som var i stand til å gjennomføre de reformene som alt Mendes-France hadde strebet mot. Slike reformer er i dag bare mulige med et autoritært styre og med hjelp fra de reaksjonære. Dette er en paradoksal situasjon. Krisen utviklet seg i to områder – Frankrike og Algerie. Det var en historisk og en strukturell krise. Dersom man bare tar hensyn til hendelsene i Algerie, opprøret i hæren, kolonisateurerne og deres innvirkninger på Frankrike, kan man lett mistyde de Gaulles maktovertagelse som den første fase i en prosess som nødvendigvis måtte føre til fascisme. Enda så avgjørende oppstanden i Algerie var, gir den bare uttrykk for et aspekt i krisesituasjonen. Så snart man retter oppmerksomheten på det franske samfunn, forandres den politiske scenen fullstendig. De forhold som førte til etableringen av gaullismen, tilsvarer på ingen måte en prefascistisk situasjon.

Dermed dømmer vi på ingen måte situasjonen etter rent økonomiske vurderinger: Produksjonsforholdene er i virkeligheten klasseforhold, og tilstanden som kjennetegner disse forhold, preger handlemåten og mentaliteten til de antagonistiske samfunnssjiktene. Hovedmålet for bedriftseierne var – og er – økonomisk ekspansjon og sosial borgfred. Å virkeliggjøre disse målene var viktig på grunn av den utenlandske konkurransen og på grunn av at man sto foran Fellesmarkedet – noe som ville gi en konjunkturedgang med katastrofale følger for det franske næringslivet.

Men uttrykket «målsetting» kan misforstås siden det vekker forestillingen om en bevisst politikk hvis realisering er avhengig av de aktuelle forhold. Bedriftseiernes politikk er en del av disse forholdene samtidig som den påvirker dem. Ekspansjon i næringslivet betyr «full sysselsetting». Sosial borgfred betyr akseptable lønner (faktisk har ikke levestandarden sunket langt nok ennå til å framtvinge sosiale konflikter). Dette gjør det klart at urofaktorene (masseløshet, utarming av store deler av arbeidermassen), som legger grunnlaget for enhver fascistisk bevegelse, mangler fullstendig.

Mange småborgere og bønder føler seg riktignok truet av rasjonaliseringstendensene og forsvarer hardnakket sine privilegier. Deres aversjoner kaster dem i armene på de mest reaksjonære politiske kreftene. Men siden disse samfunnssjiktene blir opprettholdt på en kunstig måte, ble de verken truet eller ruinert av produksjonsprosessen. De ønsker på ingen måte borgerkrig. Selv om de i sine forsamlinger tiljubler Poujade, er de langt fra villige til å stille støttropper til hans disposisjon.

Den som snakker om fascisme, vet altså ikke hva han sier i den grad han tenker på et diktatur som støtter seg på en bred massebevegelse, på en brutal utbytting av arbeiderklassen og på omstilling av produksjonen til krigsindustri. Vi har vist at den aktuelle situasjonen ikke hadde noen av disse tre kjennetegnene. En nasjonalistisk eller krigersk ideologi har bare kunnet utvikle seg mellom krigene, fordi den gjenspeilte en bestemt internasjonal konstellasjon som syntes å gjøre en nyfordeling av verden mulig.

Gaullismen har forbigående maktet å tilsløre de antagonismene som har sprengt det parlamentariske systemet. Gaullismens hovedoppgave er å gjennomføre en statsreform og en nyorganisering av den borgerlige maktstrukturen som kan tilfredsstille de allmenne interessene til de herskende sjiktene. Betyr det at de Gaulle nødvendigvis ville mestre denne oppgaven? I virkeligheten er antagonismen på ingen måte overvunnet. Alle problem som Mollet og Pflimlin sto overfor, var og er også de Gaulles problem. Noen av disse problemene forlangte en snarlig løsning, (Algeriekrigen) – andre kan løses på lengre sikt (strukturforandringen i det franske næringsliv).

Løsningen av Algerie-problemet ville gjøre løsningen av de andre problemene lettere. Posisjonen til de Gaulle er uendelig meget sterkere enn forgjengernes. Hans system kan kort betegnes som bonapartisme (jfr. Marx).⁸ Kraftforholdet mellom de ulike samfunnssjiktene er slik at det må tidoble makten til den som synes å bygge bro over motsetningen mellom sjiktene. I virkeligheten er de Gaulle representanten for de mest framstegsvennlige kapitalistene, (man trenger bare se på hans omgangskrets), men tilsynelatende står han over klassene og er i stand til å manøvrere effektivt, idet han spiller de ulike politiske kreftene opp imot hverandre slik at den ene etter den andre blir seg bevisst sin egen begrensning.

Etter at valgmaskineriet igjen er kommet i gang – dvs. etter at den Hellige Allianse av alle byråkrater fra venstre til høyre har restaurert seg og forsøker å overbevise enhver at de politiske problemene ikke lar seg løse på arbeidsplassen, men i parlamentets høye sfærer, går alle inn for å gjenopprette ro og orden.

Overfor arbeiderklassen ble følgende strategi fulgt: Før fagforeningspampene igjen hadde vunnet arbeidernes tillit og kunne ta seg av de offentlige sakene, forhandlet arbeidsgiverne og fagforeningene om vilkårene for å ta opp igjen arbeidet. De ble veldig rakst forlikte om en passende brøds kalk for å tilfredsstille appetitten til arbeiderne. Fagforeningene, fremfor alt CGT, fortalte arbeiderne at de viktigste kravene var oppfylt, og at hundrevis av representanter for kommunistene og venstrekoalisjonen skulle danne Folkeregjering. Denne Folkeregjeringen ville løse alle øvrige problem – dvs. arbeidsløsheten, en nyregulering av akkordsatsene og fagforeningsfriheten, nasjonaliseringen av privatbankene og bedriftsdemokrati. Man skulle få ungdomslokaler og kulturbygninger, idretts- og badeanlegg, billige kinoer, en demokratisering av ORTF⁹ og universitetet - og som en belønning til de

snille barn i fabrikkene: valgfritt en ukes skiferie i Saint-Due eller en reise til Sovjetunionen. Mens demagogene skravlet, sikret politiet friheten til å utbytte. I Flins og Sochaux ble det brukt offensivgranater: resultat 3 døde.

For å lette politiarbeidet avvæpnet CGT Renault- og Billancourt-arbeiderne som ville forsvare seg, eller CGT forfulgte arbeidere som ville kjempe videre. Studentene, de unge arbeidsløse og de utenlandske arbeiderne fortsatte kampen, styrket streikevaktene, holdt universitetet okkupert og påviste den planlagte svindel ved valgene, men de ble stadig mer isolert. Mot dem kjente regjeringen bare en taktikk: systematisk terror. Alle sammenstimlinger ble brutalt oppløst, militante ble arrestert, stilt for retten og dømt. Gaten tilhørte bilene, publikum og panservernet. Det ene universitetet etter det andre ble gjenerobret, og mer enn 150 «utlendinger» utvist – flere av dem ble utlevert til Franco og Salazar. Som man ser: enhver deltok atter i ekspansjonen.

Resultatet av valget er velkjent: Et valgskred til fordel for gaullistene og i realiteten en oppløsning av kommunistenes rekke. Læren man kan trekke av dette er at i et terreng som det herskende byråkratiske bursjoasiet selv har valgt, er venstreopposisjonens strategier fullstendig underlegne. Hadde venstrekoalisjonen vunnet valget, ville intet skjedd, bortsett fra litt mer statsdrift og noen få tiltak mot inflasjonen. Det kapitalistiske systemet hadde i alle tilfelle beholdt den form det har i dag. Hadde makten blitt delt mellom kommunistene, Mendes-France, Mitterand, Mollet, Billieres, Lecamut og Vacum, hadde det kanskje bare påskyndet arbeidernes integrasjon i systemet.

I dag må regjeringen framfor alt gjenvinne kontrollen over høyskoler og universitet. Siden det står meget på spill for regjeringen, vil den ved hjelp av reformer forsøke å absorbere den revolusjonære elan – dvs. omskape revolusjon til reform. Det er riktig at det «liberale universitet» ikke samsvarer med moderniserings- og reformprosessen i det rasjonaliserte kapitalistiske næringslivet. Bevegelsen som ble utløst av aktive minoriteter ved universitetene, kan komme til å framskynde denne transformasjonsprosessen. Det kan kanskje skje ved at man hos flertallet av studentene fremmer mentaliteten til det moderne organisasjonsmennesket som forstår kunsten å inngå kompromisser, å få de lønnsavhengige til å interessere seg for bedriftens ve og vel og å skape bedre betingelser for å utvikle initiativånd og ansvarsbevissthet. Derfor vil regjeringen gjennomføre eksperimenter som universitetsautonomi, medbestemmelsesrett, uavhengighet for instituttene og tillatelse av en viss politisk aktivitet på universitetene.

Så lenge disse eksperimentene ikke overskrider grensene satt av universitetene og de øverste myndighetene, er faren for det bestående liten. At ikke grensene blir overskredet, vil de gamle reaksjonære professorene og de nye reformistiske universitetslederne sørge for. De er overlykkelige for at de ikke har tapt forvaltningsretten over all viten, og de kan regne med at Herr innenriksminister Marcellin og hans administrative antenne vil hjelpe dem til

å forhindre at universitetet blir til røde støttepunkter for en radikal protest mot de nye universitetsreformene.

Utsiktene for revolusjon i frankrike

Man bør ikke ha illusjoner om statsapparatets virkelige makt selv om det har initiativet. Bare våre svakheter gjør fienden sterk. Gjennom våre aksjoner demaskerte vi regjeringen som represjonens instrument i hendene på et herskende mindretall, og vi erkjente hvor svak den i grunnen var.

Innenfor grensene av det borgerlige demokrati kunne verken politi, hær eller rettsvesen demme opp for den revolusjonære prosessen som avgrenset aksjonsmulighetene til systemet. I politiet var det bare utrykningsavdelingene til CRS (13 500 mann) og spesialavdelingene (2-3000 mann) som representerte en virkelig farlig terrormakt.¹⁰ De lever i kaserner og nyter godt av en spesialutdannelse og en uvanlig grundig hjernevask. Disse elitetroppene kan uten videre settes inn i en opprørssituasjon. Deres siste heltedåd (Charonneklappjakten i mai og juni) har gjort dem forhatt av hele befolkningen. Så snart deres uniformer dukker fram, oppstår det en solidaritet mellom demonstranter, streikende og utenforstående tilskuere. De kan bare bli satt inn på få tyngdepunkt slik det skjedde i Flins eller Latiner-kvarteret natten til 11. mai. Men så snart de revolusjonære fordeler kreftene på flere Parisbydeler, forstedene og provinsbyene og opptrer samtidig, har ikke denne utrykningsavdelingen tilstrekkelig med mannskaper, og den er heller ikke bevegelig nok. For eksempel ble de holdt i sjakk om kvelden den 24. mai. Dessuten var demonstrantene hurtigere: Politiet nådde ikke Børsen før 25 min. etter at den var okkupert av demonstranter.

Dette gjelder også når man regner med de 61 000 mann fra Hærens gendarmeri. Innsatsen av de 16 000 mann fra det mobile gendarmeriet vil også by på problem. De kan sjelden settes inn i nærheten av sitt hovedkvarter, og må tilbakelegge lange strekninger før de kommer i aksjon. De er nesten utelukkende sønner av fattige bønder, og de har ingen skrupler mot å slå løs på studentene som de oppfatter som privilegerte. De har heller ikke hemninger overfor arbeidere som de misunner som «byfolk». Men man kunne spore en dårlig samvittighet som avspeilet seg i ansiktene og i reaksjonene til dem som ble satt inn mot arbeiderne i Flins. Mange av dem skalv av rystelse og skam midt mellom arbeidere som tok i mot dem med skjellsord og foraktfulle blikk. Det at de streikende og soldatene sto fullstendig fremmed for hverandre, forklarer hardheten i sammenstøtene.

Vi har allerede understreket at å true med hæren var urealistisk. De vernepliktige (261 000 mann) ble satt i alarmberedskap. Soldater som tidligere hadde vært studenter eller akademikere, ble forflyttet eller sperret inne under forskjellige påskudd. I disse forholdsreglene overfor soldatene kan man spore regimets angst for at de vernepliktige skulle «reise seg» og nekte å

adlyde ordre. I hæren dannet det seg faktisk spontane aksjonskomiteer som skulle hjelpe soldatene å bryte ut av den gettoen offiserene hadde sperret dem inne i.

Naturligvis kan man ikke se bort fra at hæren en dag ville bli satt inn mot befolkningen, men dette forutsetter at regimet utvikler seg i mer fascistisk retning, noe som ikke skjer over natten og som heller ikke kan bli oppnådd via militærkupp.

Heller ikke kan man overse faren for at spesialenheter av hæren ville gripe inn i en revolusjonær kamp, fordi slike spesialenheter (pansertropper, luftvåpen, marineinfanteri, fallskjermjegere) selv ville forsvare sine spesielle interesser med innsats fra sine respektive våpengrener og dermed beskytte regimet. Men en slik innsats etter ordre fra resten av statsmakten eller på egen regning, ville nødvendigvis medføre en skjerping av klassekampen, siden den f.eks. tvinger fram organisert selvforsvar.

Hæren vil trolig gripe inn når maktvakuemet gjør det mulig for aksjonskomiteene å drive selvorganisering av offentlige tjenester og selvorganisering i bedriftene og dessuten organisert selvforsvar. Men da vil naturligvis en stor del av befolkningen være fast bestemt på å innføre selvforvaltning. Innsats av væpnede enheter mot de revolusjonære institusjonene som da har utviklet seg parallelt med det bestående maktapparatet, vil nok gi visse resultater i begynnelsen, men den ville diskvalifisere de som har gitt ordren til denne aksjonen. For de har dermed bevist at terrorisme og tvangsarbeid er de eneste argumentene de kan bruke for å få befolkningen til å gi opp kravet og viljen til selvorganisering. Innsatsen fra hæren vil gjøre hele landet til en uhorvelig konsentrasjonsleir, og rydde veien for fascismen. Hærens spesialenheter kan nok hindre folket i selvorganisering, men de kan ikke holde i gang de tomme bedriftene og institusjonene særlig lenge. De kan heller ikke lite på at et militærkupp ville stable næringslivet på beina.

Rettsvesenet var så godt som helt lammet under mai-juni krisen. De få rettsavgjørelser det tok – som Pompidou kort tid etter erklærte som null og niks – kunne ikke skremme noen. De avsagte dommene styrket tvert imot bevegelsen. Først etter at den borgerlige legitimiteten var gjenopprettet (etter valgene), kunne rettsapparatet innta sin repressive rolle.

«Det byråkratiske apparatet var lammet fordi det ble trukket i tvil innenfra. Det begynte å oppløses innenfra, og denne oppløsningsprosessen frembrakte komiske skuespill som f.eks. følgende: Statsråden som er ansvarlig for offentlig ro og orden, har ingen forbindelse med sitt eget departement, fordi funksjonærene hans streiker. Skillet mellom de repressive og parasitære statsorganene og statens legitime funksjoner blir dermed svært enkelt – og den som før tjente staten kan nå tjene samfunnet.» (A. Glucksman).

Oversatt av Olav Fagerlid

NOTER

- 1) Ministeren henviser her til høyskolelærernes radikale fagforening, SNESUP (Syndikat National de l'Enseignement Supérieur) .O.a.
- 2) Se artikkelen "Notater om Frankrike" i dette nr. av vardøger. O.a.
- 3) CGT = *Confederation Générale du Travail*, kommunistpartiets-fagforbund, det største i Frankrike. O.a.
- 4) CTDF = *Confédération Française Démocratique du Travail*, et fagforbund knyttet til PSU (Partie Socialiste Unifié, som er Mendés-Frances parti. O.a.
- 5) RPF = *Rassemblement du Peuple Français*, de Gaulles første parti. O.a.
- 6) SFIO = Section Française de l'internationale Ouvrière, den franske seksjon av Arbeiderinternasjonalen (sosialdemokrater). MRP = Mouvement Republicain Peuplaire, «Republikansk folkebevegelse», et borgerlig parti. O.a.
- 7) Poujade startet først i 60-årene et kvasi-sosialistisk parti med skattenekting som viktigste programpost. O.a.
- 8) Cohn-Bendit sikter her til Karl Marx: *Der achtzehnte Brumaire des Louis Bonaparte*. O.a.
- 9) ORTF = Den franske rikskringkasting. O.a.
- 10) CRS = Det franske sikkerhetspoliti, spesialtrenet til å slå ned opprør. O.a.